

Det Kongelige Arbeids- og Sosialdepartement
pb 8019 Dep

0030 OSLO

Deres ref.
14/2105

Vår ref / Saksbehandler
14/4245-4 X02 &13
Randi Røvik / tlf. 23 06 45 70

Dato:
04.09.2014

**HØRING - PLIKT TIL Å STILLE VILKÅR OM AKTIVITET VED TILDELING
AV ØKONOMISK STØNAD
ENDRING I LOV OM SOSIALE TJENESTER I ARBEIDS- OG
VELFERDSFORVALTNINGEN**

Fagforbundet viser til ovennevnte høring, og vil innledningsvis gi uttrykk for at vi mener dagens ordlyd i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen § 20, er tilstrekkelig for å ivareta hensynet til aktivitetsplikt og kommunenes behov for hjemmel til å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad. Det samme gjelder hva vedrører reduksjon av stønad om vilkårene ikke oppfylles.

Slik det fremkommer av høringsnotatet er dagens praksis og den veiledning som er knyttet til eksisterende bestemmelser i samsvar med de presiseringer som nå ønskes tatt inn i bestemmelsen. Den prinsipielle forskjellen ligger således i at kommunene ved NAV-kontorene nå skal sette vilkår med mindre tungtveiende grunner taler mot det, mot dagens bestemmelse om at de kan sette vilkår.

I høringsnotatet pekes det på at det er store variasjoner mellom kommunene, og ikke uventet mellom små og store NAV-kontor, når det gjelder bruken av vilkår. Mange kommuner stiller i stor grad krav om aktivitet overfor de som mottar sosialhjelp. Andre kommuner følger opp på andre måter.

Det er heldigvis ikke samme problematikk ved alle landets NAV-kontor, og en mer regelstyrt praksis kan føre til økt byråkrati og mindre fleksibilitet med hensyn til hvordan oppgavene løses.

Kartleggingen som Proba Samfunnsanalyse gjennomførte i 2013, viser at det ikke er uvanlig at det stilles arbeidsrettede eller økonomiske vilkår. NAV-kontorene bruker et større spekter av vilkår i dag enn tidligere, og de er mer individuelt tilpasset. Det er god oppfølging av vilkårssetting på kontorene, men stor variasjon i hvor mye brukerne medvirker og om vilkårene er en del av en handlingsplan.

Dette samsvarer med rapporten fra Telemarksforskning i 2006, og da som nå synes det som om det er andre forhold enn mangel på pålegg om å stille aktivitetskrav, som er avgjørende for anvendelsen av slike vilkår.

Inntrykket er at det gjøres en vurdering av om vilkår er relevant ved de fleste NAV-kontor med dagens lovgivning, og at dette også kommer til uttrykk ved den forskjellen som er mellom store og små kontor når det gjelder anvendelse av vilkår kontra annen oppfølging.

Gjennomgang av dagens praksis viser at hensikten med å stille vilkår oftest er å bidra til selvhjelp og motivere til arbeid. I tillegg er det ganske vanlig at vilkårssetting brukes for å avdekke arbeidsevne og motivasjon, og at det oftere stilles vilkår over for unge mottakere av sosialhjelp, enn andre.

Gjennomgangen viser også at det brukes både kommunale og statlige tiltak når det stilles vilkår, og at 55 % av kommunene har egne kommunale tiltak. Dette er i samsvar med det vi vet fra arbeidet med arbeidsrettede tiltak, og viser at NAV-kontorene og kommunene i stor grad har et fungerende virkemiddelapparat.

De foreslåtte endringene knyttet til å konkurranseutsette alle arbeidsrettede tiltak kan på sikt vise seg å ha en negativ effekt også med hensyn til kommunenes muligheter til å stille vilkår for sosialhjelpsmottakere med hensyn til hvilke tiltak som er tilgjengelige, kvalitet, tilbud og leverandør.

Det pekes videre på at sanksjonsbruken ved brudd på vilkår varierer mye, og at det er vanskelig å sanksjonere. Slik vi forstår det skyldes dette først og fremst er grenser for hvor omfattende sanksjonene kan være før det kommer i konflikt med andre bestemmelser. Dette viser at det gjøres en avveining med hensyn til forholdsmessighet, hva den enkelte trenger til livsopphold osv. Med tanke på de vurderinger som skal gjøres, vil den foreslåtte endringen neppe ha noen stor effekt.

Når det gjelder vurderingen av administrative og økonomiske konsekvenser, er det et forholdsvis enkelt resonnement som knytter seg til at kommunene vil tjene inn økte utgifter på lavere utbetalinger av sosialhjelp. Dette er i beste fall lite gjennomtenkt, og kan forstås som at det er et enkelt populistisk perspektiv som er utgangspunkt for forslaget.

Slik det pekes på i rapporten fra Proba er det ikke grunnlag for å si at det er en årsakssammenheng mellom omfanget av vilkårsbruk og avgang fra sosialhjelp, selv om det er en tendens til en positiv sammenheng.

I løpet av høringsperioden har det også kommet en rapport fra Sintef, om unge i Sør-Trøndelag som havner hos NAV. Rapporten peker blant annet på at det mangler forebyggende tiltak for å hindre at unge faller ut av skoler og arbeidsliv.

Rapporten peker på at kommuner, fylkeskommuner, skoler og NAV må samarbeide om forebyggende tiltak, men at det skjer i liten grad fordi ingen aktør har ansvar for det. Det er imidlertid ikke riktig at ingen aktør har ansvar, men når det gjelder samarbeid er det opplagt et forbedringspotensiale. Forebygging er imidlertid det som skjer før en kommer på NAV-kontoret. Aktivitetsplikten burde således vært adressert til kommunene og ikke til

individet, når samfunnets ”unnlater” mht å fange opp og/eller forebygge er så sterkt medvirkende årsak til problemet.

Vurdert opp mot dagens lovverk og praksis i kommunene og på NAV-kontorene, vil forslaget ha liten reell betydning, men vil gi økt detaljstyring av kommunene.

Med hilsen
FAGFORBUNDET

Jan-Tore Strandås

fagleder

Randi Røvik

rådgiver

Vedlegg:
Kopi: